

gezinsleden achterwege laten, waardoor het aantal der te contrôleeren patiënten zeer zal verminderen. (Een gezin gemiddeld op 5 personen rekenende, zal dus slechts $\frac{1}{5}$ van het totaal aantal verzekerden gecontrôleerd behoeven te worden). Het aantal ziekenbriefjes met de daaraan verbonden onkosten zal dan eveneens sterk verminderen.

Ook zou ik liever geen eigenlijke ziekenbriefjes afgeven, doch stel mij den gang van zaken aldus voor. Komt een verzekerde onder behandeling, dan krijgt hij van zijn werkgever twee verschillend gekleurde kaarten, model briefkaart. Op de eerste bekrachtigt de behandelende geneesheer door zijn handteekening den datum van onder behandeling komen (de werkman zorgt voor de verzending), hij vult noch diagnose, noch vermoedelijken ziekte duur in. Wanneer de werkman weder zijn bezigheden hervat, wordt op kaart n°. 2 de datum hiervan eveneens door den behandelenden medicus met zijn handteekening bekrachtigd. Deze kaart dient den werkgever als bewijs dat hij den werkman weder in dienst kan nemen en wordt door den werkgever verzonden. Beide kaarten, waarop dus slechts een enkel cijfer plus een handteekening behoeft te worden gezet, worden door den medicus kosteloos ingevuld. Nu echter legt de behandelende geneesheer verder elken 1sten en 15den van de maand over: 1°. een staat waarop de namen der op dien datum onder zijn behandeling zijnde verzekerde patiënten, de aanvangsdatum hiervan, de diagnose en wat verder belangrijk is — en 2°. een staat van in de voorafgaande 14 dagen ontslagen patiënten met den datum van ontslag. Terwijl de kaarten bestemd zijn voor dat gedeelte der administratie dat over de uitkeering der ziekingelden gaat, komen deze ziekenlijsten in handen van de medische contrôle. Deze kan hieruit nu in verband met den aard der ziekte, den tijd gedurende welken de patiënt reeds onder behandeling is enz., opmaken of een contrôle-bezoek gewenscht is.

Waar administratieve uitgaven en die voor contrôle beschouwd moeten worden als onkosten-posten dienen zij zoo laag mogelijk te blijven. Dit wordt bereikt, wanneer: 1°. de geneesheer per abonnement betaald wordt en 2°. hij ziekenlijsten afgeeft, waardoor de contrôle tot een minimum beperkt kan worden.

Lekkerkerk, 25 November 1906.

D. N. VAN GELDEREN.

Wie nog aandrift gevoelt, over ziekenbriefjes of andere vragen in verband met het ontwerp-ziekteverzekeringwet, thans zijn meening in dit *Tijdschrift* openbaar te maken, wordt dringend verzocht, dit te doen in den vorm van scherp geformuleerde stellingen, met minimale toelichting. *De Redactie.*

INGEZONDEN.

„GEEN SCHOOLARTSEN! WAT DAN WEL?”

In zijn artikelen over „schoolartsen” heeft prof. BURGER slechts eenige zinnnetjes gewijd aan bovengenoemd „geestig maar breedsprakig” boek, hoewel het voor een groot deel juist tegen hem gericht was.

Ik zou daarop echter geen aanmerking gemaakt hebben, ware het niet,

dat wat Z.H.G. er van schrijft, een verkeerden indruk geeft van wat ik ten beste gaf.

I. In mijn boek staat, dat volgens prof. BURGER en anderen op de schoolbanken „20 à 30 pCt. hardhoorenden en daarboven” te vinden zijn. Nu is het de vraag, welke eischen gesteld werden, toen men dit onrustbarend aantal ontdekte. Daaromtrent is echter in het door prof. BURGER ondertee-kende rapport niets vermeld! En ik bepaalde mij er dus toe te schrijven, dat ik het nog al „geruststellend” vind, dat van al die hardhoorenden „tot dusver *zonder schoolartsen* nog hèèl wat percenten (19 à 29 pCt. en daar boven!) later geschikt zijn gebleken voor miliciens”.

Prof. BURGER denkt van deze geruststellende mededeeling de aandacht te kunnen afleiden met de bewering, dat ik „blijkbaar vergeten heb, dat mili-ciens alleen wegens *ernstige graden* van doofheid (minder dan 1 meter afstand voor fluisterspraak) worden afgekeurd”.

Inplaats van abusievelijk te veronderstellen, dat ik „vergeten” zou hebben, wat ik als ex-offic. v. gez. niet vergeten *kàn*, had prof. BURGER liever moeten zeggen, welke eischen gesteld zijn, toen hij of anderen zooveel hardhoorendheid bij schoolkinderen meenden te constateeren. Ik hoop, dat hij niet „vergeten” zal, deze vraag onder dit artikel te beantwoorden.

II. In mijn brochure staat: „om uit te maken of iemand hardhoorend is, laat men hem beurtelings het linker- en het rechteroor toe houden; men probeert dan of fluisterend uitgesproken getallen op een bepaalden afstand juist verstaan worden”; en ook staat er, dat dit kunstje „aan iederen onderwijzer en ieder ouderpaar mag worden toevertrouwd”.

Prof. BURGER schrijft: „de heer VAN DIEREN heeft gelijk, dat geen genees-kundigen noodig zijn voor het herkennen van zulke dooven” en hij bedoelt daarmede hen, die de fluisterspraak op 1 meter afstand niet hooren kunnen.

Eilieve, is het kunstje anders op 4 op 8 of op.... 25 meter? (Dr. SCHUBERT de schrijver van „*das Schularztwesen*” vindt de schoollokalen te klein voor het bepalen der gehoorscherppte; hij noemt deze eerst normaal als de fluister-spraak op 25 meter afstand verstaan wordt!).

Ook op deze vraag vernam ik gaarne prof. BURGER's antwoord.

III. Ik heb met overtuiging geschreven, dat voor de „z.g. wetenschap”, die „*schoolhygiëne*” genoemd wordt „ruimschoots plaats te vinden is op een velletje postpapier”.

Prof. BURGER beweert: „zulk een uiting maakt uit den aard geen aanspraak ernstig te worden opgenomen” 1).

En tòch geloof ik, dat Z.H.G. het hèèl gauw met mij eens zou zijn, als wij er samen voor zitten gingen om een boek over *schoolhygiëne* te ontleden.

Het meeste wat tot deze z.g. wetenschap gerekend wordt, behoorde van oudsher en behoort ook nù nog tot de „*hygiëne*,” en de „*bouwkunde*”, zooals plaatsing, bouw en inrichting van de school, reinheid, ventilatie, verwarming, verlichting, toestand der privaten en urinoirs, watervoorziening enz. Ik zie niet in waarom zulks anders moet worden, ik begrijp niet, waarom men

1) Dr. JITTA ontzag zich niet in den Amsterdamschen gemeenteraad daarvan te maken: „dr. VAN DIEREN is in het *Ned. Tijdschr. v. Geneesk.* als niet serieus aan de kaak gesteld”.

een nieuwe „wetenschap” zou moeten fabriceren door leentje-buur te gaan spelen bij bestaande wetenschappen en vakken, te meer niet omdat de meeste zich hierbij voordoende kwesties zóó eenvoudig zijn, dat zij binnen het bereik vallen van iederen welgeschapen menschegeest.

Wat in de boeken over schoolhygiëne te vinden is omtrent allerlei lichaamelijke afwijkingen en verschillende ziekten, het is allemaal overgedrukt uit werken over interne of externe pathologie, orthopaedie, oorheelkunde, oogheelkunde enz.

Hoe er „geschreven” moet worden, heeft men met behulp van de „hygiëne” trachten uit te maken, maar het begint er op te lijken, dat de oude onderwijzers, die van deze wetenschap geen begrip hadden, op het gebied van de „edele schrijfkunst” weer in het gelijk zullen gesteld worden.

Ook begint men in den laatsten tijd wederom te begrijpen, dat de „rooster van werkzaamheden” dient samengesteld te worden door paedagogen en dat men de hygiënisten hierbij best missen kan.

Wat de paedologie tot dusver met behulp van het hijschtoestelletje, twee passerpunten en ook op andere wijze opleverde, is niet rijp genoeg om er rekening mede te kunnen houden; de paedologen moeten vooralsnog de vruchten van hun arbeid uitsluitend aan elkander opdisschen; in de boeken over schoolhygiëne mag men er m. i. nog geen regel voor beschikbaar stellen.

Al deze kwesties kunnen dus best geschraapt worden! Als men dan net zoo handelt met de vele onnoozele zinnestjes, waarvan ik er eenige liet afdrucken op blz. 24 mijner brochure (bijv.: „des zomers kan de hitte in de lokalen tot een groote hoogte stijgen” enz.) dan blijft er niet veel anders over dan dit:

ieder kind moet in een goede bank (bijv. die van KUNZE, JAGERINK enz.) zitten, passend bij zijn lengte, zooals in de bestaande tabellen kan opgeslagen worden; de borden moeten „dof zwart” zijn; de kaarten „mogen niet glimmen”, de leien moeten nu en dan behoorlijk afgezeept worden; de boeken moeten gedrukt worden zooals o. a. door dr. SCHOUTE den oogarts, is aangegeven; het krijt en de inkt moet men koopen bij leveranciers, die hun waren onder contróle hebben gesteld van een goed bekend chemisch bureau; de kinderen mogen alleen toegelaten worden als zij goed gewasschen zijn en vrij van ongedierte; als de onderwijzer vermoedt dat zij ziek zijn of afwijkingen vertoonen en ook als hij veronderstelt, dat zij te zwak zijn om het onderwijs zonder gevaar te volgen, dan deelt hij zulks aan het Hoofd mede, die c. q. het kind naar huis zendt met de schriftelijke boodschap dat het raadplegen van een geneesheer noodig is en dat het kind niet zal worden toegelaten alvorens deze daartoe zijn toestemming zal gegeven hebben.

De onderwijzers moeten ieder half jaar onderzoeken, of de leerlingen met ieder oor fluisterend gesproken getallen op 2.5 meter afstand kunnen verstaan; zoo niet, dan moeten zij de ouders aanraden een geneesheer te raadplegen. Gelijktijdig moeten zij onderzoeken, of de kinderen in een ruim verlicht vertrek met ieder oog afzonderlijk op 6 meter afstand de onderste rij van SNELLEN'S letterkaarten kunnen lezen; zoo niet, dan moeten zij de ouders aanraden een geneesheer te raadplegen

Ik zet het prof. BURGER, om, op dezelfde praktische wijze voortgaande, „het velletje postpapier” vol te krijgen. Ik zie er geen kans toe en blijf dan

Ook van meening, dat de boeken over schoolhygiëne zoo dik zijn geworden 1°. omdat men ze gevuld heeft met wat aan andere wetenschappen ontfutseld werd, 2°. omdat er zoolang in uitgeweid wordt over dingen die vanzelf spreken, 3°. omdat er zooveel plaatsruimte in is afgestaan voor zgn. paedologische onderzoekingen en de nog niets beteekenende resultaten daarvan.

Denkt prof. BURGER er anders over, dan zal het mij aangenaam zijn zijne *argumenten* te vernemen. De verzekering, dat mijn uiting „niet ernstig” behoeft opgenomen te worden mag hij, dunkt mij, niet als argument opvatten.

IV. De hoogleeraar schrijft: „een stout stukje noem ik de poging onlangs door VAN DIEREN gedaan. Zijn middel tot verbetering van den gezondheidstoestand der kinderen, aangekondigd onder den veel voorspellenden titel: „Geen schoolartsen! Wat dan wel?” blijkt te zijn een geschriftje van 10 bladzijden met gezondheidsraadgevingen, dat van gemeentewege op ruime schaal onder de min gegoede bevolking zou moeten worden verspreid”.

Ik aarzel niet dezen uitval onbillijk te noemen. Van de vraag: Wat dan wel?” heb ik mij niet zóó gemakkelijk afgemaakt als de heer BURGER het voorstelt.

Het „boekje” is slechts één nummer van het *veelvedige* programma, opgesteld „tot verbetering van den gezondheidstoestand der kinderen”. *Tal* van verbeteringen (niet minder dan 15) heb ik aangegeven, sommige uitsluitend voor schoolkinderen en andere, waarvan óók de schoolkinderen kunnen profiteren.

V. Het boekje van tien bladzijden met „hygiënische raadgevingen” draagt óók al niet de goedkeuring van prof. BURGER weg. Hij beweert: „over den vorm — inhoud en stijl — van dit boekje, die mij voor het beoogde doel al hèèl ongeschikt voorkomt, weid ik niet uit; deze vorm zou te verbeteren zijn. Maar welk een overschatting van de macht van het gedrukte woord! Welk een goedgelovigheid, dat zulk een boekje door hen, voor wie het bestemd is, inderdaad zou worden gelezen, begrepen, ingeprent en behartigd!”

Welk een „overschatting” van eigen meening en invloed blijkt uit professor's woorden! Hij denkt klaarblijkelijk, dat zijn lezers „goedgeloovig” genoeg zijn om er zich bij neer te leggen, als hij zegt: stijl en inhoud deugen niet. M. i. zou het niet beneden of boven zijn waardigheid zijn geweest een dergelijke veroordeeling te *motiveeren*.

Ook vergiste hij zich, toen hij schreef, dat het boekje alleen voor de „min gegoede bevolking” bestemd zou zijn. Reeds uit de wijze, waarop ik het verspreid wil hebben, blijkt ten duidelijkste, dat ik geen scheiding maak tusschen armen en rijken. Als ik in dit boekje te velde trek tegen het „melkgelebber”, tegen het misbruik, dat van „suiker” en „cacao” gemaakt wordt, tegen het aanwenden van „waterdamp” bij allerlei slijmvliesaandoeningen, als ik zeg, dat de kinderen droog moeten leeren eten enz., dat men hun geen bier, stout, *wijn* of andere alcoholische dranken moet verstrekken, dan blijkt alleen dààruit reeds voldoende, dat ik die boekjes wel degelijk voor *allerlei* kringen bestemd heb.

Prof. BURGER was jaren lang in de redactie van het *Maandblad tegen de Kwakzalverij*. Als zoodanig weet hij maar al te goed van hoeveel invloed het gedrukte bedriegelijke woord is, òók op de menschen, die in de achterbuurten wonen; maar als ik dezen lieden in de eenvoudigste taal van de wereld

waarheden wil vertellen zoo groot als koeien, dan beweert prof. BURGER, dat ik de macht van het gedrukte woord overschat.

Zulks verbaast mij des te meer omdat hij zèlf als lid van de tweede Amsterdamsche schoolartz-commissie verlangd heeft, dat de ouders „*gewezen*” zullen worden „*op de groote waarde van een dagelijksch onderhoud der tanden*”.

Zal dat door een omroeper moeten geschieden of met behulp van gedrukte reclame-middelen? Welnu, dan is het voor mij des te onbegrijpelijker, waarom prof. BURGER het afkeurt, dat ik voor *alle* lichaamsdeelen iets dergelijks verlang als wat hij voor het gebit noodig vindt. In Wiesbaden, waar schoolartsen zijn, geeft men den kinderen een boekje mede: „hoe blijf ik gezond en geschikt om te werken”? In Berlijn zijn de schoolartsen *geëindigd* met het uitdeelen van z.g. Merkbblätter, waarin hygiënische raadgevingen gedrukt staan. Als ik echter verlang, dat men ten onzent met het uitdeelen van dergelijke raadgevingen *beginnen* zal, dan heet het: „welk een goedgeeloovigheid te meenen, dat zulk een boekje door hen, voor wie het bestemd is, inderdaad zou worden gelezen, begrepen, ingeprent en behartigd”!

Met dank voor de plaatsruimte

Amsterdam, November 1906.

Uw dw.

E. VAN DIEREN, arts.

De statistische gehooronderzoekingen bij de schooljeugd zijn door de verschillende schrijvers niet steeds naar geheel denzelfden maatstaf uitgevoerd 1). Veelal echter heeft men als hardhoorig geboekt een gehoorscherppte minder dan 6 of 8 M. voor fluisterspraak. Inderdaad is een grens van 1 M. veel te laag genomen. Zulk een doofheid biedt zich van zelf aan. Stelselmatig onderzoek echter is noodig om de minder erge hardhoorigen op te sporen, die niet als doof bekend zijn, maar toch het onderwijs niet behoorlijk kunnen volgen. Terloops zij vermeld, dat normaalhoorenden de fluisterspraak op 18 M. afstand en nog verder verstaan.

Dat men onderwijzers het opnemen der gehoorscherppte voor fluisterspraak kan leeren, is waar. Of de meesten van hen het naar behooren zouden blijven doen, is mij hoogst twijfelachtig. Zóó gemakkelijk evenwel als de heer VAN DIEREN haar in bovenstaande zinnestjes schildert, is deze onderzoekingsmethode niet, en zonder deskundige onderrichting zal er bitter weinig van terecht komen.

Wat nu de schoolhygiëne betreft, het spreekt van zelf dat men hieronder heeft te verstaan de gezondheidsleer in haar toepassing op de school, op de schoolkinderen en op het onderwijs. Waarom een dergelijke concentratie van onderzoek en studie om een bepaald, omschreven onderwerp geen recht ven bestaan zou hebben, is mij niet duidelijk. Men kan met hetzelfde recht beweren, dat de militaire geneeskunst, de scheepshygiëne, de paediatrie en welk ander onderdeel ook der geneeskunde op een receptpapiertje kunnen plaats nemen, daar ook zij bijna geheel bestaan door leentjebuurspel, ont-futseling en overdruk.

Dat ik onbillijk zou zijn geweest, door te zeggen, dat de heer VAN DIEREN den schoolarts wil vervangen door „hygiënische raadgevingen”, kan ik niet toestemmen, al liet ik ook onvermeld, dat hij het onderzoek naar ruggegraats-

1) Voor literatuur verwees ik naar het *Tijdschrift* 1905, I, blz. 1342, noot.

verkromming wil opdragen aan de gymnastiekonderwijzers. Het is waar, dat in het boek van den heer VAN DIEREN een aantal wenschen zijn uitgedrukt met betrekking tot uitbreiding van poliklinieken en andere gelegenheden tot behandeling van zieken en gebrekkigen, wenschen tot het scheppen van verschillende hygiënische instellingen. Deze wenschen zullen door velen worden gedeeld. Ik betoogde in mijn artikelen uitvoerig, dat juist de schoolarts geroepen zal zijn, de vervulling van zulke wenschen te bevorderen. Als aequivalent echter van den door den heer VAN DIEREN versmaden schoolarts vind ik zijn „raadgevingen”.

Inderdaad een armzalig aequivalent! Als kwakzalverijbestrijder heb ik ruimschoots aanleiding gehad te treuren over de luttele uitwerking van zoo vele duizende kosteloos verspreide *Maandbladen*, met even goed bedoelde raadgevingen als die van den heer VAN DIEREN. In een zeer bepaald geval — van een epidemie, een vergiftiging op groote schaal — kan ik mij denken, dat een geschikt gesteld raadgevend blaadje nuttige uitwerking konde hebben; van een handboek der gezondheidsleer op 10 bladzijden houd ik zulk een uitwerking voor geheel denkbeeldig. Waarlijk er behoort goed geloof toe, te meenen, dat het onontwikkelde publiek, ook al zou het deze raadgevingen lezen, ze tevens zou inprenten en in voorkomend geval behartigen.

De heer VAN DIEREN meent, dat ik mijn subjectieve meening over de ondoelmatigheid van de door hem opgestelde „raadgevingen” had moeten motiveeren. Ik heb zulks waarlijk niet nagelaten bij gebrek aan stof. Wilde de heer VAN DIEREN, op de manier, die hem zoo lief is, zijn eigen boekje van regel tot regel ontleden, hij zou er zeker ruimschoots het materiaal in vinden om een vergadering een half uur in vroolijke stemming te houden. Aan het boven als bijzonder onnoozel aangehaald zinnetje over de zomerwarmte zou hij zeer geschikt dan deze (volledige!) paragraaf van zijn eigen boekje kunnen toevoegen:

„*Bewegingsstoornissen, pijnlijke aandoeningen en koortsachtige ziekten.* — Dat gij bij bewegingsstoornissen, pijnlijke aandoeningen en ook bij koortsachtige ongesteldheden (waarbij de patiënt zich ziek gevoelt en een warme huid heeft; dikwijls beginnen deze met koude rillingen en „kippenvel”) den dokter ontbieden moet, spreekt van zelf”.

Met andere woorden: „Bij ziekte moet de dokter komen”! [Men vergelijk hierboven, de fout sub 2 der boeken over schoolhygiëne!]. Ter loops zij er op gewezen, dat van het onontwikkelde publiek, dat toch de overgrootste meerderheid der lezers moet vormen, er wel niemand is, die begrijpt wat met „bewegingsstoornissen” wordt bedoeld. Reeds daarom kunnen deze „raadgevingen” niet doeltreffend zijn, daar, blijkens zijn bovenstaande mededeeling, de heer VAN DIEREN ze voor rijken en armen, voor ontwikkelden en dommen gelijkelijk heeft bestemd. Een groote fout is voorts de strijdlustige toon, die in „raadgevingen” als deze voor een zuiver onderrichtenden had moeten plaats maken. (Zie boven, al hetgeen waartegen schrijver „te velde trekt”!)

Ten slotte nog één aanhaling: „Deze goede ouderwetsche gewoonte (zoo min mogelijk drinken bij den maaltijd; alleen een paar slokjes water tot slot!) geraakt door het melkgelebbber helaas hoe langer hoe meer in onbruik, en het aantal kinderen met slecht gevormde kaken en zieke slikorganen (amandelvergrooting en adenoïde vegetaties) wordt tevens met den dag grooter”.

Deze zin bevat een geheel nieuwe gedachte omtrent de oorzaak van vergrootin der amandelen (slikorganen?). Zij had, wetenschappelijk toegelicht, een beter plaats verdiend dan in een populair boekje.

Dit schrijven biedt mij de gelegenheid, twee stukken te vermelden, die mij naar aanleiding van mijn artikelen werden toegezonden. Het eene is een uitvoerig „Rapport betreffende de antwoorden in zake het onderzoek naar het voorkomen van sommige onhygiënische toestanden op lagere scholen, binnen het ambtsgebied van de gezondheidscommissie, waarvan de zetel gevestigd is te Assen“, 1904, rapporteur de heer H. SANDRA. Het tweede is een schrijven van dr. H. C. GEUKEN, waarin hij mededeelt, dat aan de leer-school, verbonden aan de rijkskweekschool voor onderwijzeressen te Apeldoorn, reeds gedurende zeven jaren, jaarlijks aan alle kinderen een gezondheidsformulier wordt uitgereikt, dat door den huisarts moet worden ingevuld. De school wordt bezocht door kinderen uit lagere en hoogere standen, en tot nu toe is het slechts bij hooge uitzondering (dr. GEUKEN meent twee maal) voorgekomen, dat een onderzoek werd geweigerd.

H. BURGER.

SIRUPUS COLAE COMPOSITUS HELL.

Het zij mij vergund als antwoord op de „waarschuwing“, die als bijlage van uw *Tijdschrift* van 11 November en in de advertentiekolommen van andere nummers te lezen is, het volgende op te merken.

De fabriek van HELL en C^o. te Troppau beweert daarin, dat eenige apothekers op zeer willekeurige voorschriften, waarbij het een of andere artikel ontbreekt, een sirupus colae compositus afleveren, die natuurlijk de werkzaamheid mist, die haar stroopje zoo voortreffelijk maakt. Met erkenning van alle rechten, die genoemde Oostenrijksche firma heeft, om haar waar aan te bevelen, moet ik opkomen tegen onware voorstellingen van feiten, die een blaam zouden werpen op die apothekers, welke de stroop zelf bereiden. Ik geef u daarom een korte geschiedkundige literatuur over het ontstaan van dit praeparaat, waarvan niet de firma HELL & Co., maar de geneesheer dr. JULIUS FLESCH de geestelijke vader is.

In de *Wiener Medicinische Blätter* van 15 November 1900, S. 741, leest men:

„In einer therapeutischen Studie: Ein neues Kolapräparat zur Behandlung functioneller Nervenerkrankungen (*Wiener klin. Rundschau*, 43, 1900) theilt dr. JULIUS FLESCH zunächst seine Erfahrungen und die Indicationen für die Anwendung der verschiedenen Tonica und Nervina mit, und erörtert hierbij die glycerinphosphorsauren Verbindungen, Kola, Strychnin, Arsen und Eisen. Auf Grund dieser Erfahrungen liess er nach seinen Angaben eine sehr wertvolle und wirksame Combination dieser genannten Mittel in der Fabrik G. HELL & Co. herstellen. Seine Zusammensetzung ist folgende:

R̄. Chinini ferrocitrici	2.5
Strychnin. nitrici.....	0.075
Extracti Kolae fluidi.....	25.0
Natrii glycerinophosphorici	25.0
Solve leni calore in sirup. aurantiorum.....	200

M. D. S. 3-mal täglich 1 Kaffeelöffel nach der Mahlzeit“.

Uit het bovenstaande blijkt voldoende de onwaarheid der beweringen van